

Дисертацію
отримано 25.06.2026р.
Голова разової спеціалізованої
вченої ради ІФР 26.133.132
д. іст. н. с. проф. Н. І. Зражевська

Голові разової спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.133.132
у Київському столичному університеті
імені Бориса Грінченка
доктору наук із соціальних комунікацій,
професору
Ніні ЗРАЖЕВСЬКІЙ

РЕЦЕНЗІЯ

Погребняк Інги Василівни, кандидата філологічних наук, доцента, завідувача кафедри журналістики та нових медіа Факультету журналістики Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, на дисертацію БАКАЄВИЧА Костянтина Олеговича на тему «Особливості трансформації українських медіа в сучасному інформаційному просторі», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 061 Журналістика галузі знань 06 Журналістика

1. Актуальність дисертаційної роботи. Сучасний інформаційний простір ознаменований активним розвитком технологічних інновацій, що впливає на появу, розвиток і побутування оригінальних трендів у медіа галузі. Особливої уваги потребує актуальний стан медіасередовища, адже інформаційне протистояння реалізується в контексті повідомлень, новин, маніпулятивних викликів, емоційних забарвлень тощо. Мова йде про певний контроль над свідомістю, коли медіа є не лише посередниками, а й гіперактивними учасниками трансформаційних процесів публічного дискурсу.

В обсервації заявленої теми акцентованими вважаємо кілька позицій: «інформаційний простір», «українські медіа», «трансформаційні процеси». Водночас зважаємо на те, що сьогодні українська медіасистема зобов'язана функціонувати і реагувати в умовах повномасштабної війни, трагічних подій, викликів щодо міжнародного партнерства, а, зрештою, не тільки інформувати, а й виконувати суспільно-консолідаційну функцію.

Автор роботи прагне дослідити складні і суперечливі виклики української медіа сфери, особливості побутування, глибинні трансформаційні процеси у складних хронологічних реаліях 2020-2025 років.

Цілком слушною є думка про вплив сучасних реалій (пандемія COVID-19, повномасштабна війна Росії проти України) на глобальні технологічні зміни, векторні інноваційні процеси, адаптивні виклики, функціонування у кризовому середовищі. Відтак актуальність теми дослідження є безсумнівною.

2. Наукова новизна результатів дисертації. Науковим підґрунтям дисертації є перший розділ, у якому автор подає понятійно-категоріальний апарат дослідження, зупиняючись на таких чинниках становлення медіаринку як суспільні, економічні, політико-правові та технологічні, а також розглядає нормативно-правові позиції регулювання і трансформації сучасного українського медіаринку. Лєвова частина проблематики стосується понять монетизації у кризових умовах функціонування українських медіа. Автор констатує у висновках, що у роботі «»проаналізовано основні наукові підходи до трактування понять «медіаекономіки», «медіаринок», «монетизація медіа».

Позитивним у роботі є ґрунтовний підхід до проблеми функціонування медіа в умовах цифрових трансформацій із залученням світових підходів та української практики, зокрема питання методологічного інструментарію, економічних моделей онлайн-медіа у світовій медіа індустрії, зміни в українському медіапросторі, а також напрацювання авторської типологізації моделей функціонування українських онлайн-медій.

Дослідник обирає шлях детального аналізу трансформацій медіа у кризових умовах 2020-2025 років, а також технологічних каталізаторів змін в українських онлайн-медіа. На основі вивчення сучасної медіасистеми, автор пропонує власне трактування особливостей подальшого розвитку медіапростору. Беззаперечним науковим здобутком Бакаєвича К.О. є розроблена концепція економічних моделей, адже це відкриває шлях до подальших наукових розвідок щодо функціонування медіасфери в умовах глобальних викликів і соціальних зрушень.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації. Теоретичним здобутком роботи є розширення меж сьгоднішніх позицій щодо розвитку медіасфери, актуальних підходів до комунікаційних процесів,

трансформаційних елементів у взаємодії між представниками медіа та різноманітним рівнем аудиторії. Представлене дослідження може стати в нагоді авторам подальших наукових розвідок проблематики соціальних комунікацій, інформаційної політики, журналістикознавства, специфіки і трансформації українських медіа, функціонування медіа у кризових умовах.

Результати дослідження засвідчують практичні ціннісні орієнтири та можуть бути використані у методиці викладання дисциплін із журналістики, соціальних комунікацій, предметах міждисциплінарних зв'язків. Також можливе застосування висновків роботи у формуванні стратегій розвитку медіаплатформ, оптимізації медійного простору, функціонуванні медіа в умовах цифрових трансформацій.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій. До найбільш суттєвих наукових результатів дослідження треба віднести: 1) належне вивчення теоретико-методологічних основ роботи; 2) коректне залучення сучасних методів наукового пізнання, що відповідають поставленій меті і окресленим завданням; 3) поєднання широкого спектру наукових джерел, моніторингу цифрових платформ, порівняльного аналізу, що дало змогу цілісно вивчити об'єкт дослідження; 4) позитивної оцінки заслугове прагнення автора до комплексного розкриття теми – від теоретичного аналізу до функціонування українських медіа у складних сучасних умовах; 5) сформульовані висновки до окремих положень дисертації, розділів є самостійною доказовою основою і свідчать про заглибленість дисертанта у тему; 6) достовірність отриманих результатів засвідчують різноманітні актуальні джерела: експертні оцінки, галузеві дослідження, матеріали конференції, статистичні результати тощо.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. В основу komponування роботи покладено природній логічний принцип, який дозволяє з'ясувати структурну узгодженість між визначеними розділами дослідження. Позитивним є використання різноманітних методів, що безперечно впливає на

отримання результатів роботи. Автор звертається до методу аналізу і синтезу, опрацьовуючи джерельну основу, аналітичні матеріали; описовий метод використано у комплексній характеристиці трансформаційних процесів; порівняльний метод прислужився при зіставленні українського і міжнародного досвіду. Емпіричні методи дослідження використано у роботі з представниками редакцій.

6. Апробація результатів дисертації та повнота викладу основних результатів у наукових публікаціях. Чимала низка опрацьованих наукових джерел, що становить 249 найменувань, з них 120 – українських, дозволила дисертанту здійснити ґрунтовний аналіз специфіки українських медіа в сучасному інформаційному просторі. Опубліковані наукові результати здобувача (11 публікацій, 2 – в іноземних виданнях, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації) відображають основні наукові результати і охоплюють хронологію від 2023 до 2025 років, що є свідченням системності, структурованості, дисциплінованості автора під час виконання дослідницької роботи.

7. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу. Дисертаційна робота викладена державною мовою на 230 сторінках друкованого тексту (з них 177 основного тексту) складається зі вступу, трьох розділів, десяти підрозділів, висновків до кожного розділу, загального висновку і чотирьох додатків. Тексту роботи притаманні логіка побудови та послідовність викладу матеріалу, а також взаємопов'язаність між структурними елементами.

Теоретичні позиції представлено від аналізу сучасного концепту трансформації до досить обґрунтованих висновків дослідника, а також практичних рекомендацій і перспективних шляхів проблематики у майбутньому. У дисертації простежується міждисциплінарний вектор підходу до висвітлення теми, адже помітна інтеграція між позиціями теорії соціальних комунікацій, журналістикознавства, цифрових комунікацій, медіа економіки. Це дало змогу рефлексувати до поліфонічності процесів, що побутують у

сучасному українському медіапросторі і, зрозуміло, уникнути вузьких трактовок.

Дисертант подає глибокий аналіз медіасистем і доходить висновку, що узвичаєні форми не спроможні у повному обсязі пояснити, вивчити функціонування сучасних медіа. Цілком слушним виглядає звернення до вивчення матеріалів законодавчої бази, нормативно-правових змін, адже демонструє тісний зв'язок між євроінтеграційними процесами, розвитком цифрових медіа і необхідними реформами законодавства.

У дисертації приділено увагу питанню платформізації як елементу сучасного інформаційного простору, а також осмисленню ролі цифрових платформ у реформуванні української медіасистеми. Не уникає дисертант і викликів, що виникають в контексті платформізації, що підтверджено аналізом наукових праць і результатами емпіричного дослідження.

Діалоги з представниками редакцій дали змогу отримати неупереджений фактаж, підтверджений структурою дослідження. Автор переконливо доводить, що у кризових зрушеннях, умовах війни споживач інформаційної продукції виступає активним учасником комунікаційних процесів, а також спостерігається прагнення громадян до незалежної журналістики, як суспільної інституції. Сучасні редакційні колеги все частіше підпорядковують діяльність до вимог цифрових платформ, що впливає на формування проблематики журналістської етики. Цінним у роботі є наголошення на перспективності майбутніх наукових розвідок, прогнозуванні напрямів подальших дослідницьких відкриттів.

Аналіз змісту і структури дисертації засвідчує рівень теоретичної підготовки автора, критичність у осмисленні наукових підходів, формування самостійних узагальнень та вміння бачити перспективи. Робота має завершений характер, структура вибудована логічно.

8. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Під час ознайомлення з дисертаційною роботою порушень академічної доброчесності не виявлено. Наукові публікації відповідають вимогам.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Оцінюючи основні результати роботи, дискусійність деяких положень є позитивом, бо спонукає до полеміки. Звернемо увагу на кілька зауваг-побажань, що може активізувати і спонукати дисертанта до подальших перспективних розробок і поглиблення майбутніх наукових відкриттів окресленої проблематики.

1. Відповідно до теми дисертації мова мала йти про інформаційний простір і українські медіа (особливості і трансформації), але значна частина роботи охоплює проблематику медіаринку, монетизації, комерціалізації інформаційного продукту, фінансування медіа тощо. Навіть у ключових словах роботи зазначено: медіаекономіка, класифікація економічних моделей медіа, грантове фінансування. Таким чином автор дещо виходить за межі означеної теми.

2. Задекларована мета дослідження надає темі нових означень, адже заявлено про аналіз «трансформаційних явищ українських онлайн-медіа в умовах сучасного інформаційного простору, зокрема під впливом економічних чинників» (стор. 3.). Із вказаних семи завдань роботи п'ять ґрунтуються навколо понять «медіаринок», «економічні чинники», «економічні моделі», «фінансова стійкість» (стор. 3-4).

3. Вимагають кореляції визначення об'єкта і предмета, адже представлений зразок не містить натяку на економічні важелі, але вказуючи хронологічні межі дисертації автор зазначає «обраний період є репрезентативним для аналізу трансформації українського медіаринку» (стор. 3.).

4. У роботі спостерігаємо загальні визначення без конкретизації персоналій і наукових доробок, а саме: «у більшості наукових праць», «у науковій площині наявні дослідження окремих різновидів бізнес моделей медіа» (стор. 119) тощо.

5. У тексті роботи зустрічаються помилки мовностилістичного характеру, технічні недоліки: «стали позиції» стор. 3, «у їхніх роботах стор. 19, «на домінантної моделі» стор. 81, «дана особливість» стор. 147 тощо.

10. Загальний висновок про рівень набуття здобувачем теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Дисертація справляє позитивне враження, демонструє рівень наукової компетентності автора, володіння методологією, вміння до критичного аналізу наукової джерельної бази і формулювання власних оригінальних висновків. Наукові положення обґрунтовані, результати дослідження вирізняються новизною, глибиною теоретичних узагальнень та практичною спрямованістю.

11. Загальна оцінка дисертації і наукових публікацій щодо їхнього наукового рівня з урахуванням дотримання академічної доброчесності та відповідності вимогам. Дисертація «Особливості і трансформації українських медіа в сучасному інформаційному просторі» є завершеним науковим дослідженням, у якому здійснено аналіз і вивчення актуальних вагомих наукових завдань, що резонують із сучасними викликами у розвитку соціальних комунікацій.

Під час ознайомлення з дисертаційною роботою порушень академічної доброчесності не виявлено.

Дисертація Бакаєвича Костянтина Олеговича відповідає стандарту спеціальності 061 Журналістика галузі знань 06 Журналістика.

Автор дисертації Бакаєвич К.О. заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за відповідною спеціальністю.

Рецензент – кандидат філологічних наук, доцент,
завідувача кафедри журналістики
та нових медіа
Факультету журналістики
Київського столичного
університету імені Бориса Грінченка

Інга ПОГРЕБНЯК

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Код ЄДРПОУ 45307965

ВЛАСНИЙ ПІДПИС

Інга Погребняк ЗАСВІДЧУЮ

Ірина Рокитнікова (підпис)

25.06.2026